

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Тема 14

ПЛАН

- I. Види, правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності.
- II. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 КК).
- III. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46 КК).
- IV. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки (ст. 47 КК).
- V. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки (ст. 48 КК).
- VI. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК).

I. ВИДИ, ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Теоретичні підстави звільнення від кримінальної відповідальності:

- 1) можливість виправлення винного без застосування кримінального покарання, за допомогою одних лише заходів громадського впливу;
- 2) невелика суспільна небезпечність вчиненого діяння;
- 3) невелика суспільна небезпечність винної особи.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МОЖЛИВЕ НА ПІДСТАВАХ:

1. передбачених КК:
 - а) у Загальній частині;
 - б) у Особливій частині.
2. передбачених Законом України про амністію.
3. Указу Президента України про помилування (ч.1 ст.44 КК).

ПІДСТАВИ

- 1) добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця (ст.17 КК);
- 2) дійове каяття (ст.45 КК);
- 3) примирення винного з потерпілим (ст.46 КК);
- 4) передача винного на поруки (ст.47 КК);
- 5) зміна обстановки (ст.48 КК);
- 6) закінчення строків давності (ст.49 КК);
- 7) Закон про амністію;
- 8) Указ про помилування;
- 9) ч.2 ст.111, ч.2 ст.114, ч.3 ст.175, ч.4 ст.212, ч.2 ст.255, ч.5 ст.258, ч.6 ст.260, ч.3 ст.263, ч.4 ст.289, ч.4 ст.307, ч.4 ст.311, ч.3 ст.369 КК

ВИДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

1. а) обов'язкові (імперативні) – дійове каяття, примирення винного з потерпілим, закінчення строків давності;

б) не обов'язкові (факультативні), передбачені ст.47 (передача на поруки) та ст.48 (зміна обстановки).

2. а) безумовні (остаточні і безповоротні: ст.ст.45, 46, 48 і 49 КК);

б) умовні (тобто звільнення під умовою належної поведінки винної особи протягом певного часу після прийняття рішення про її звільнення від кримінальної відповідальності – ст.47 КК при передачі винного на поруки).

II. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ДІЙОВИМ КАЯТТЯМ

Особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона після вчинення кримінального правопорушення щиро покаялася, активно сприяла розкриттю кримінального правопорушення і повністю відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

Корупційними кримінальними правопорушеннями відповідно до КК вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 КК України

Кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, відповідно до цього Кодексу вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 366-2, 366-3 цього Кодексу.

ОЗНАКИ ДІЙОВОГО КАЯТТЯ

1) це щире каяття особи, винної у вчиненні кримінального правопорушення, тобто вона засуджує свою кримінально протиправну поведінку, щиро жалкує щодо спричиненої шкоди, співчуває потерпілим, визнає свою вину за усіма законно висунутими проти неї пунктами обвинуваченнями, дає правдиві показання по ним, демонструє готовність понести законне покарання;

2) активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення, яке передбачає, окрім дачі правдивих показань відносно особистих діянь, повідомлення всіх відомостей, що мають істотне значення для розкриття і розслідування кримінального правопорушення, а також усунення заподіяної кримінальним правопорушенням шкоди.

3) повне відшкодування завданих нею збитків або усунення заподіяної шкоди

4) вчинення кримінального правопорушення особою вперше

5) вчинене кримінальне правопорушення є кримінальним проступком або нетяжким злочином, крім корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції

III. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ (СТ. 46 КК)

Особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

{Стаття 46 із змінами, внесеними згідно із Законами № 270-VI від 15.04.2008, № 1698-VII від 14.10.2014, № 2617-VIII від 22.11.2018, № 1231-IX від 16.02.2021, № 1576-IX від 29.06.2021}

Умовами звільнення від кримінальної відповідальності є:

примирення винної особи з потерпілим - добровільна відмова останнього від претензій до винного і наміру добиватися притягнення його до кримінальної відповідальності, що повинно відповідним чином закріплюватись у матеріалах кримінальної справи

IV. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ ОСОБИ НА ПОРУКИ (СТ. 47 КК)

1. Особу, яка вперше вчинила кримінальний проступок або нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, та щиро покалася, може бути звільнено від кримінальної відповідальності з передачею її на поруки колективу підприємства, установи чи організації за їхнім клопотанням за умови, що вона протягом року з дня передачі її на поруки виправдає довіру колективу, не ухилятиметься від заходів виховного характеру та не порушуватиме громадського порядку.

2. У разі порушення умов передачі на поруки особа притягається до кримінальної відповідальності за вчинене нею кримінальне правопорушення.

{Стаття 47 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1698-VII від 14.10.2014, № 2617-VIII від 22.11.2018, № 1231-IX від 16.02.2021, № 1576-IX від 29.06.2021}

УМОВИ:

- 1) вчинення особою кримінального правопорушення вперше;
- 2) вчинене кримінальне правопорушення відноситься до кримінального проступку або нетяжкого злочину (ст.12 КК), крім корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції;
- 3) винна особа щиро покаялась;
- 4) наявність клопотання колективу підприємства або установи, організації про передачу їм винного на поруки;
- 5) наявність згоди винної особи про закриття кримінальної справи проти неї по цій підставі та передачі його на поруки колективу, який звернувся з клопотанням.

У. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗМІНОЮ ОБСТАНОВКИ (СТ. 48 КК)

Особу, яка вперше вчинила кримінальний проступок або нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, може бути звільнено від кримінальної відповідальності, якщо буде визнано, що на час кримінального провадження внаслідок зміни обстановки вчинене нею діяння втратило суспільну небезпечність або ця особа перестала бути суспільно небезпечною.

{Стаття 48 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI від 13.04.2012, № 1698-VII від 14.10.2014, № 2617-VIII від 22.11.2018, № 1231-IX від 16.02.2021, № 1576-IX від 29.06.2021}

УМОВИ

- 1) вчинення особою кримінального правопорушення вперше;
- 2) вчинене кримінальне правопорушення є кримінальним проступком або нетяжким злочином, крім корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції;
- 3) на час розслідування або розгляду справи в суді внаслідок зміни обстановки вчинене особою діяння втратило суспільну небезпечність;

або

- 1) вчинення особою кримінального правопорушення вперше;
- 2) вчинене кримінальне правопорушення є кримінальним проступком або нетяжким злочином, крім корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції ;
- 3) та на час розслідування або розгляду справи в суді внаслідок зміни обстановки ця особа перестала бути суспільно небезпечною.

VI. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКІВ ДАВНОСТІ (СТ. 49 КК)

Статтею 49 КК встановлено 5 строків давності притягнення особи до кримінальної відповідальності:

- 1) два роки - у разі вчинення кримінального проступку, за який передбачене покарання менш суворе, ніж обмеження волі;
- 2) три роки - у разі вчинення кримінального проступку, за який передбачено покарання у виді обмеження волі, чи у разі вчинення нетяжкого злочину, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк не більше двох років;
- 3) п'ять років - у разі вчинення нетяжкого злочину, крім випадку, передбаченого у пункті 2 цієї частини;
- 4) десять років - у разі вчинення тяжкого злочину;
- 5) п'ятнадцять років - у разі вчинення особливо тяжкого злочину.

Перебіг давності **зупиняється**, якщо особа, що вчинила кримінальне правопорушення, ухилилася від досудового розслідування або суду. У цих випадках перебіг давності відновлюється з дня з'явлення особи із зізнанням або її затримання, а з часу вчинення кримінального проступку - п'ять років. У цьому разі особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з часу вчинення кримінального правопорушення минуло п'ятнадцять років.

Перебіг давності **переривається**, якщо до закінчення зазначених у частинах першій та другій цієї статті строків особа вчинила новий злочин, за винятком нетяжкого злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк не більше двох років.

Питання про застосування давності до особи, що вчинила особливо тяжкий злочин, за який згідно із законом може бути призначено довічне позбавлення волі, вирішується судом. Якщо суд не визнає за можливе застосувати давність, довічне позбавлення волі не може бути призначено і замінюється позбавленням волі на певний строк.

